

Stadswandeling in Delft

Begin- en eindpunt in noordwest Delft
Via het centrum naar zuidoost Delft
Lengte: 7 kilometer
Duur: ca. 2,5 uur

De route staat op: www.pietnowee.com
contact: info@pietnowee.nl

Versie: 2.1
18 november 2015

Bronnen: De onderhavige informatie komt uit boeken en van websites. Onder andere de volgende website zijn geraadpleegd: www.delft.nl, www.achterdegevelsvandelft.nl, www.erfgoed-delft.nl, www.oudekerk-delft.nl, www.nieuwekerk-delft.nl, www.synagogedelft.nl, www.wikipedia.nl. Op de vermelde websites vindt u (de) uitgebreide informatie over Delft en de monumenten. Opmerking: U kunt aan de onderhavige informatie geen rechten ontleen, na verloop van tijd veroudert informatie en/of zijn er aanvullingen. Voor actuele informatie dient u de vermelde websites te raadplegen.

Stadswandeling in Delft

Inleiding

Delft

1. Delft heeft ongeveer 1500 monumenten;
2. Ontstaan aan de Delf (komt van delven);
3. In de 11e eeuw was er al een grafelijke boerderij;
4. In 1246 stadsrechten;
5. IN 1389 werd de Delfshavense Schei gegraven. > Delfshaven;
6. In 1536 de Stadsbrand, duurde drie dagen;
7. Delft was één van de belangrijkste legerplaatsen en had 8 opslagplaatsen voor wapens en buskruit. In 1654 werd een groot deel van de stad verwoest door de ontploffing van een opslagplaats voor buskruit op de Paardenmarkt. 80 duizend pond buskruit ontplofte en liet een krater achter van 5 meter diep. Volgens de overlevering was de klap, de Delftse Donderslag genoemd, op Texel te horen. Vele gewonden, meer dan 100 doden en veel gebouwen verwoest. Op de "afstand van een kanonskogel" werd een nieuw Kruithuis gebouwd;
8. Stadsmuren in de 19^e eeuw gesloopt;
9. Op 31 mei 1847 kwam de eerste trein. Rond 1960 werd de spoorsingel gedempt en werd het spoorviaduct gebouwd (opening 1965). Het spoorviaduct is afgebroken in 2015 en de trein rijdt tegenwoordig door een tunnel.

Stadswandeling in Delft

Start van de wandeling

Agnetapark

1. In 1881 gekocht door Jacques van Marken, directeur Gist- en Spiritusfabriek;
2. In 1884 voltooid en genoemd naar de vrouw van de directeur Agneta Matthes;
3. 78 woningen in blokjes van drie of vier woningen, leken op villa's;
4. Tussen 1924 en 1926 het nieuwe Agnetapark gebouwd, 156 huizen, rechte straten en vijver.
5. Sinds 1989 een Rijksmonument.

Laan van Altena

1. Een oude weg uit de 13^e eeuw;
2. In 1425 werd de boerderij Altena verbouwd tot kasteel;
3. In 1572 afgebroken, zodat de Spaanse troepen er geen gebruik van konden maken;
4. In 1612 herbouwd, in 1725 in verval, in 1761 afgebroken;
5. De boerderij (Altena Hoeve) welke ernaast stond, is in 2014 gesloopt.

Hof van Deftlaan

1. Genoemd naar de voormalige gemeente Hof van Delft ten westen van Delft, die op 1 januari 1921 opgeheven werd en verdeeld werd tussen Delft en Schipluiden;
2. Na annexatie werd direct begonnen met de bouw van de wijk hof van Delft.

Stadswandeling in Delft

Laan van Overvest

1. Was vroeger een smalle weg genoemd naar rentmeester van Overvest;
2. Een aantal tuinhuizen uit de 18^e en 19^e eeuw bestaan nog, zoals nummer 10.

Bagijntoren (Phoenixstraat)

1. In 1500 toegevoegd aan de stadsmuur als uitkijktoren;
2. De Phoenixstraat is in 1965 verbreed, vanaf die tijd aan weerszijde de tram;
3. De stoomtram reed over het Oude Delft van 1880-1924;

Molen de Roos (Phoenixstraat)

1. De laatste van de 15 windmolens die er ooit op de stadsmuur stonden, het was een Korenmolen;
2. Eerste vermelding uit 1352, huidige vorm uit 1727, gerestaureerd en geopend op 28 september 1990 door Prins Claus;

Hofje van Almonde (Bagijnhof, achter een deur)

1. Gesticht in 1607 door Magdalena Almonde, jongste zus van de burgemeester;
2. Voor maagden en dienstmaagden met een klein vermogen, die geen huur konden betalen;
3. In 1855 werd het huis afgebroken en de huidige 7 huisjes neergezet;
4. In 1989 gerenoveerd en de poort kwam er;
5. Nu dienst als beschermd wonen (Ipse).

Het Bagijnhof

1. Er woonden Begijntjes, vaak oude vrouwen die na het afleggen van de gelofte van zuiverheid hun intrek namen;
2. Bij de stadsbrand van 1536 grotendeels in as gelegd;
3. Bekendste: Geertruid van Oosten, overleden 1358. Standbeeld bij de Oude kerk;
4. Na de reformatie was de rooms katholieke godsdienst officieel verboden. Begijntjes gingen door in schuilkerken;
5. In 1613 her-opgericht door Jan Baptist Stalpart, zie standbeeld in het midden;
6. In 1723, interne spanningen binnen de rooms katholieke geestelijken, de Oud Katholieke kerk ontstond als kerkgenootschap (niet de dogma's van R.K.: Paus onfeilbaar, ontbevleete ontvangenis en Maria hemelvaart);
7. In 1743 nieuw (schuil) kerkgebouw. Orgelfront uit 1722 uit een oudere schuilkerk;
8. Kerk in 1930 en 1960 gerestaureerd;
9. Voormalige gebouwen Bethel ziekenhuis 1899-1972;
10. Boven het poortje het reliëf Johannes op Pathmos.

Stadswandeling in Delft

Oude Delft

1. Vermoedelijk rond 1100 gegraven;
2. Omstreeks 1330 kreeg Delft verdedigingsweken en een buitengracht.

Oude Kerk (Oude delft)

1. De Oude kerk of Oude Jan dateert uit 1246;
2. Interieur is door stadsbrand (1536) en beeldenstormers (1566 en 1572) vernield;
3. De preekstoel uit 1548 heeft het overleefd en behoort samen met die van de St. Janskathedraal in Den Bosch tot de mooiste van Nederland;
4. Kerk gerestaureerd in de periode 1949-1961 en in de periode 1997-2000;
5. De toren is voor het laatst in 1995 gerestaureerd;
6. Toren gebouwd tussen 1325 en 1350, is 75 meter hoog;
7. Tijdens de bouw stond de toren al scheef, men is recht gaan bouwen en er zit daardoor een knik in de toren;
8. 1,96 meter uit het lood;
9. Twee bijzondere klokken: de Trinitasklok (uit 1570) de Bourdon genoemd en de Laudateklok (uit 1719).
10. De klok Bourdon weegt bijna 9000 kilo en de diameter is 2,3 meter. Omdat men bang is dat de zware trillingen schade aan het monument veroorzaken, slaat hij alleen bij bijzondere gebeurtenissen, zoals de bijzetting van een lid van het Koninklijk Huis. Een hamer slaat de halve en hele uren op de Bourdon;
11. In de Oude Kerk liggen veel Hollandse helden begraven, zoals de zeehelden Piet Hein en Maarten Tromp, natuurwetenschapper Anthony van Leeuwenhoek en schilder Johannes Vermeer;
12. Op 24 april 2004 trouwden prins Friso en Mabel Wisse Smit in de Oude kerk.

Prinsenhof (Sint Agathaplein)

1. In 1403 is een huis aan de Oude Delft in gebruik genomen als klooster, het Agathaklooster;
2. Regelmatig uitgebreid en werd het grootste en rijkste klooster binnen de muren van Delft;
3. In de tweede helft van de 16^e werd het opgesplitst in een kapel, een vleugel met kloosterzusters en als hof voor Prins Willem van Oranje, die van 1572 tot 1584 daar regelmatig was;
4. Na de stadsbrand van 1536 werd de kapel hersteld, waarbij een nieuwe kap en een dakruiter (torentje) werden aangebracht.
5. De kapel werd in 1585 in gebruik genomen als kerk voor de Waalse Hervormde Gemeente;
6. In 1584 werd de prins vermoord door Balthasar Gerards;
7. In 1657 werd het Prinsenhof gedeeltelijk ingericht als lakenhal. Van 1775 tot 1807 was er de Latijnse school van Delft gevestigd;
8. Tussen 1932 en 1951 gerestaureerd tot stedelijk museum.

Stadswandeling in Delft

Sint Hippolytuskapel (Oude Delft 118)

1. Rond 1400 kapel van het Heilige Geestzusterhuis;
2. Na de stadsbrand 1536 stonden alleen de muren en toren overeind;
3. Bij de reformatie in 1572 moest de kapel worden ontruimd, klok uit de toren, kruis op de toren werd vervangen door een windwijzer;
4. 1581 ammunitiemagazijn. 1623 twee extra vloeren. 1630 gebruikt door Raad van Staten;
5. Het protestantse Meisjesweeshuis, dat in het Heilige Geestzusterhuis was gekomen, gebruikte een deel van de kapel;
6. 1923 Aula van de Technische Hoge School;
7. 1972 werd de Sint Hippolytuskerk aan de Voorstraat gesloten en die parochianen hebben de kapel nu als de Sint Hippolytuskapel in bezit.

Meisjeshuis (Oude Delft 112)

1. Het meisjes huis was tussen 1578 en 1954 een weeshuis voor meisjes;
2. Het huidige pand dateert uit 1769. Daarvoor stond op dezelfde plek het Heilige Geestzusterhuis, dat bij de stadsbrand van 1536 verloren ging. Het pand dat daarna werd gebruikt kreeg in 1578 de functie van weeshuis;
3. In 2005 werd het na een verbouwing weer in gebruik genomen door de huidige bewoners.

Boterbrug

1. Deze langste brug van Delft is in de 16de eeuw, de tijd van Willem van Oranje, aangelegd over een gracht;
2. De huisjes aan de linkerkant dateren van ongeveer 1585;
3. De brug is ongeveer 100 meter lang;
4. De Boterbrug is een uniek monument van de stad Delft. Het is de langste overwelfde gemetselde brug van Europa (?). Nu is het een donkere spelonk maar vroeger was het een komen en gaan van schippers die de boter, melk en vele andere producten uit het Westland via onderaardse kelders, naar de markt bovenop de brug brachten.

Waag (Markt 11)

1. Handelaren waren verplicht om producten die zwaarder waren dan 10 pond in de stadswaag te laten wegen;
2. Na de stadsbrand van 1536 op de huidige plaats als waag;
3. In 1644 uitgebreid met het buurthuis en grote balans (nog te zien?);
4. Tot 1960 in gebruik als waag;
5. Vanaf 1996 Stadscafé 'De waag'.

Stadswandeling in Delft

Stadhuis (Markt)

1. De eerste bouw dateert van 1200;
2. Overleefde de stadsbrand van 1536, maar brandde op 4 maart 1618 af;
3. Werd daarna herbouwd rondom de toren (gebouwd in 1275) die de twee branden overleefde;
4. De toren (*Het Steen*) werd ook gebruikt als gevangenis. Er is nog steeds een middeleeuwse gevangenis inclusief martelwerktuigen aanwezig. Balthazar Gerards werd er gemarteld om te achterhalen wie er allemaal achter het complot zaten.

Koornbeurs (Cameretten / Voldersgracht 1)

1. Tussen 1295 en 1350 is de kelder van de vleeshal gebouwd voor opslag van vlees;
2. In 1650 is het huidige gebouw gebouwd in Classicistische stijl;
3. Van 1870 tot begin 20^e eeuw is er een korenbeurs gevestigd;
4. Tegenwoordig gebruikt voor activiteiten voor jongeren.

Bestman Kunsthandel Lijstenmakerij Fa

Vrouwjutteland 24/26 2611LC Delft (50 meter uit de route).

Winkel met onder andere tekeningen en schilderijen van Delft.

De Candelaer (Kerkstraat)

1. De Candelaer is een kleine aardewerkfabriek en sinds 1975 in Delft gevestigd. In de aardewerkfabriek wordt op traditionele wijze handbeschilderd Delfts Blauw en polychroom aardewerk gemaakt.

Stadswandeling in Delft

Nieuwe Kerk (Markt)

1. Vanaf 1396 gebouwd als tweede kerk, daarom nieuwe kerk genoemd;
2. Honderd jaar later 1496 was de toren klaar;
3. Nog geen halve eeuw later sloeg de bliksem in de toren, de grote stadsbrand van 3 mei 1536. Door een stevige oostenwind werd bijna alles verwoest ten westen van de Nieuwe Kerk, ook de toren en kerk gedeeltelijk. Daarna werd de kerk herbouwd, de toren kreeg een lage spits;
4. In 1872 werd de spits weer door de bliksem vernield;
5. Daarna werd de huidige torenspits gebouwd, 108,75 hoog en 356 traptreden;
6. In 1572 ging het gebouw over naar de Protestanten;
7. Op 12 oktober 1654 werden de muren ontzet en de ramen vernield door de Delftse Donderslag;
8. Voorjaar 1655 was de kerk hersteld;
9. De Oranjes hadden als vestingsplaats Breda. Omdat ten tijde van de dood van Willem van Oranje in 1584 Breda in handen was van de Spanjaarden, moest er een andere begraafplaats voor hem worden gekozen. Dit werd de Nieuwe Kerk, waar hij is bijgezet. Het praalgraf boven het graf was in 1623 gereed;
10. Na hem zijn 45 leden van het Huis Oranje-Nassau bijgezet in de grafkelder. Prins Bernard als laatste op 11 december 2004.

Valproef (bron: Wikipedia)

Simon Stevin (Brugge, 1548 – Den Haag of Leiden, 1620)

Met Jan Cornets de Groot, de vader van Hugo de Groot, voerde Stevin in 1586 een valproef uit op de toren van de Nieuwe Kerk (Delft). Ze lieten twee loden bollen van verschillend gewicht van 30 meter hoogte naar beneden vallen om zo te bewijzen dat zware en lichte voorwerpen even snel vallen als luchtwrijving verwaarloosbaar is. Daarmee weerlegden ze de theorie van Aristoteles, dat de valtijd van een grote massa kleiner is dan die van een kleine. Dit vond plaats vóór Galilei tot deze conclusie kwam.

Maria van Jessekerk (Burgwal 20)

1. De kerk is een neogotische rooms-katholieke parochiekerk, gebouwd in de periode 1875-1882;
2. De kerk was de eerste katholieke kerk die weer in het centrum van de stad gevestigd werd na de reformatie;
3. De grondwet van 1848 maakte het mogelijk om het rooms-katholieke geloof in vrijheid te belijden en in 1853 werd de katholieke hiërarchie door Paus Pius IX heringevoerd in Nederland. (na drie eeuwen als missiegebied weer een aartsbisdom en bisschoppen);
4. De twee torens zijn de evenbeelden van de torens van de Oude Kerk en de Nieuwe Kerk.

Stadswandeling in Delft

Klaeuwshofje (Oranje Plantage 58/77)

1. De toegangspoort is uit de jaren 20 van de 20^e eeuw;
2. Het hofje is gesticht in 1605 en genoemd naar de Delftse bierbrouwerij “De Klaeuw”;
3. Het echtpaar Dirck en Elizabeth Uyttenhage waren eigenaars van de brouwerij;
4. De bewoners waren rooms-katholieke oude vrouwen en behoeften geen huur te betalen;
5. In de jaren 60 van de 20e eeuw is het hofje volledig gerestaureerd, men maakte van twee huisjes één huis. De gevel moest hetzelfde blijven dus de voordeuren mochten niet verwijderd worden;
6. In de jaren 90 van de 20e eeuw opnieuw gerestaureerd en in 2007 is de tuin opnieuw ingericht;
7. Op de gedenksteen staan de initialen DWVR en EFVR van de stichters Dirck Uyttenhage van Ruyven en Elisa-beth Fredericks, dochter van Ruyven en hun wapenschilden. Op de steen staan ook het klauwtje, het jaar 1605 en de spreuk: “DIE MILDELICK SAEYEN IN DER ARMEN HOVEN SYLLEN RYCKLICK MAEYEN IN DEN OVGST HIER BOVEN”. (*2 Korintiërs 9:6: wie karig zaait, zal karig oogsten; wie overvloedig zaait, zal overvloedig oogsten*);
8. Op de gevelsteen in het midden van de linker gevel staat een afbeelding van een stad met een muur, stadspoort en kerk. Daarboven staat 1616 en eronder staat “D STAT VRIS UYT.” Men heeft gedacht dat deze tekst gelezen kon worden als: “de stad fris uit”, een protest tegen de milieuvervuiling van een leerlooierij en stedelijk afval. Tegenwoordig denkt men dat de gevelsteen uit Amsterdam komt en dat deze de Noordduitse stad Friesoythe voorstelt.

Oostpoort

1. De Oostpoort is de enig overgebleven stadspoort van de stad Delft;
2. Gebouwd rond 1400;
3. De poort bestaat uit een landpoort en een waterpoort die met elkaar zijn verbonden door resten van de stadsmuur;
4. De torens werden in de 16^e eeuw verhoogd.

Beestenmarkt

1. 60 bij 50 meter groot plein;
2. Van 1449 tot 1595 stond er een klooster;
3. Van 1595 tot 1972 was het plein de plaats voor de Delftse veemarkten;
4. Daarna 21 jaar lang als parkeerruimte;
5. In de jaren 90 van de 20e eeuw de huidige situatie, uitgangscentrum.

Molslaan 104

1. Eén van de oudste panden van Delft, eind 15e eeuw;
2. Oorspronkelijk *Heilige Geesthuis* voor huisvesting van daklozen, later vondelingenhuis en nog later de stadstimmerwerf. Tegenwoordig een restaurant.

Stadswandeling in Delft

Synagoge (Koornmarkt 12)

1. De Synagoge, een neoclassistische synagoge, is gebouwd in 1861-1862;
2. Gedurende de Duitse bezetting werd het overgrote deel van de Delftse joden gedeporteerd en vermoord;
3. Na de Tweede Wereldoorlog was de synagoge niet meer als zodanig in gebruik. De synagoge werd enige tijd gebruikt als opslagplaats voor Rode-Kruis goederen. Later kocht de gemeente Delft het gebouw, liet het restaureren en vestigde er de gemeentelijke muziekschool in. Na de verhuizing van de muziekschool kwam de synagoge weer leeg te staan;
4. In februari 1991 hebben leden van de joodse serviceclub Bnai Brith de Stichting Behoud Synagoge Delft opgericht, die op 27 juni 1996 de Synagoge koopt en vervolgens zorg heeft gedragen voor een grondige renovatie. Op 18 september 2003 werd de Delftse synagoge aan de Koornmarkt 12 officieel heropend. Er vinden diverse joodse en culturele activiteiten in de synagoge plaats.

Genestetkerk (Oude Delft 102)

1. De kerk is gebouwd op de locatie van de vroegere Remonstrantse schuilkerk en ligt daarom met de consistoriekamer en de kosterwoning aan een pittoreske binnenplaats, die via een poort vanaf de Oude Delft bereikbaar is;
2. Huidig kerkgebouw is van 1896.

Kleinste huis van Delft, Oude Delft 147

Gemeenlandshuis (Oude Delft 167)

1. Laat-gotisch huis gebouwd in 1505;
2. De eerste eigenaar was de schout van Delft;
3. Sinds 1645 is het Hoogheemraadschap van Delfland er gevestigd.

Het wapen van Savoyen (Oude Delft 169)

1. Woonhuis uit 1565;
2. Van 1787 tot 1807 als kazerne gebruikt, tegenwoordig gemeente archief.

Einde wandeling

Loop nu over het Oude Delft via de Schoolstraat en Phoenixstraat terug naar het beginpunt van de wandeling. Of pak nog even de rondvaartboot en ga daarna terug.